

VILNIUS UNIVERSITY
INSTITUTE OF LITHUANIAN LITERATURE AND FOLKLORE

AISTĖ KUČINSKIENĖ

EPISTOLARY DISCOURSE OF JUOZAS TUMAS-VAIŽGANTAS

Summary of Doctoral Dissertation
Humanities, Philology (04 H)

Vilnius, 2016

The doctoral dissertation was prepared at the Institute of Lithuanian Literature and Folklore in 2011–2016.

Research supervisor – doc. dr. Brigita Speičytė (Institute of Lithuanian Literature and Folklore, Humanities, Philology – 04 H).

The dissertation will be defended at the following Council of Philological Sciences of Vilnius University and Institute of Lithuanian Literature and Folklore:

Chairwoman – doc. dr. Dalia Satkauskytė (Vilnius University, Humanities, Philology – 04 H).

Members:

Prof. dr. Roma Bončkutė (Klaipėda University, Humanities, Philology – 04 H);

Dr. Vigmantas Butkus (Institute of Lithuanian Literature and Folklore, Humanities, Philology – 04 H);

Dr. Ilona Čiužauskaitė (Institute of Lithuanian Literature and Folklore, Humanities, Philology – 04 H);

Dr. Vilma Žaltauskaitė (Lithuanian Institute of History, Humanities, History – 05 H).

The public defence of the dissertation will be held at a public meeting of the Council of Philological Sciences at 3 PM on September 23, 2016, at Vincas Krėvė (118) Hall at the Faculty of Philology, Vilnius University.

Address: 5 Universiteto str., LT-01131, Vilnius, Lithuania.

The summary of the dissertation was sent to the relevant institutions on August 23, 2016.

The dissertation is available at the libraries of Vilnius University and Institute of Lithuanian Literature and Folklore, and the webpage of Vilnius University: <http://www.vu.lt/naujienos/ivykiu-kalendorius>.

VILNIAUS UNIVERSITETAS
LIETUVIŲ LITERATŪROS IR TAUTOSAKOS INSTITUTAS

AISTĖ KUČINSKIENĖ

JUOZO TUMO-VAIŽGANTO EPISTOLINIS DISKURSAS

Daktaro disertacijos santrauka
Humanitariniai mokslai, filologija (04 H)

Vilnius, 2016

Disertacija rengta 2011–2016 metais Lietuvių literatūros ir tautosakos institute.

Mokslinė vadovė – doc. dr. Brigita Speičytė (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, humanitariniai mokslai, filologija – 04 H).

Disertacija ginama Vilniaus universiteto ir Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Filologijos mokslo krypties taryboje:

Pirmininkė – doc. dr. Dalia Satkauskytė (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04 H).

Nariai:

Prof. dr. Roma Bončkutė (Klaipėdos universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04 H);

Dr. Vigmantas Butkus (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, humanitariniai mokslai, filologija – 04 H);

Dr. Ilona Čiužauskaitė (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, humanitariniai mokslai, filologija – 04 H);

Dr. Vilma Žaltauskaitė (Lietuvos istorijos institutas, humanitariniai mokslai, istorija – 05 H).

Disertacija bus ginama viešame Filologijos mokslo krypties tarybos posėdyje 2016 m. rugsėjo 23 d. 15.00 val. Filologijos fakulteto Vinco Krėvės (118) auditorijoje.

Adresas: Universiteto g. 5, LT-01131, Vilnius, Lietuva.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2016 m. rugpjūčio mėn. 23 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto ir Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto bibliotekose bei Vilniaus universiteto interneto svetainėje adresu: <http://www.vu.lt/naujienos/ivykiu-kalendorius>.

Introduction

This doctoral dissertation is dedicated to the letters of Juozas Tumas-Vaižgantas (1869–1933), whose correspondence with numerous agents of cultural field is one of the most abundant epistolary inheritances in Lithuanian literary history. Hence, **the object** of study of this investigation is the epistolary discourse of this active writer, literary critic, publicist, editor and university teacher. The first extant letter was written in 1892 while the last dates in 1933 (when Tumas died). Therefore, the epistolary discourse of Vaižgantas is a dynamic phenomenon that chronologically encompasses the period of intensive formation of modern Lithuanian culture from the time of national revival (the last decades of the 19th century) till the 4th decade of the 20th century in already Independent Lithuania.

Furthermore, the directions of the epistolary spaces of this author were very heterogeneous due to the fact that he himself, as Vytautas Kavolis described, was an *independent person*. Among the correspondents of Tumas, we find a great number of his contemporaries of different worldviews and positions in the cultural field. Firstly, he was writing letters to other priests that were active in the cultural life (Aleksandras Dambrauskas-Adomas Jakštas, Antanas Kaupas, Julijonas Lindė-Dobilas, etc.). Then there is a portion of correspondence with younger authors and publicists who shared similar cultural values with him (Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė, Šatrijos Ragana, Vincas Mykolaitis-Putinas and Kazimieras Jokantas). He also maintained correspondence with persons who had different cultural or political attitudes (Liudas Gira, Kazys Puida, Ona Pleirytė-Puidienė, Juozas Kubilius, Gabrielė Petkevičaitė-Bitė), and, finally, there are letters addressed to the modern writers and critics (Matas Grigonis, Antanas Giedraitis-Giedrius, Petronėlė Orintaitė, etc.).

It is important to mention that not all the letters of Vaižgantas survived but the multitude of letters that were addressed to him prove the intensiveness of his epistolary communication. This epistolary discourse discloses a wide scope of relations and ideas of the literary field from the end of 19th century and the first three decades of the 20th century. The epistolary texts served to define the limits of communication between the epistolary subject and his addressees, to constitute and adopt cultural identity and characterise the

models of cultural agency; thus, the social, symbolic and cultural types of capital circulate through epistolary spaces and the need of *textual exercise* is fulfilled.

Having this all mind, the main **aim** of this dissertation is to define the epistolary discourse as a peculiar textual and communicative phenomenon that was characteristic of the Lithuanian culture of the end of 19th century and beginning of 20th century and, subsequently, to analyse the main features of the epistolary discourse of Vaižgantas and its connection to other discourses. The main attention is paid to letters' agency (the ability to perform actions in social situations purposely and individually) in the cultural and literary field and the meanings they created in the emerging Lithuanian cultural community. Additionally, the significance and influences that the epistolary writings had among all the writings of the author are explained.

Methodology. One of the fundamental decisions in this dissertation was the adoption of its methodology, whilst yet there are very few similar studies in the tradition of Lithuanian literature research: the letters have not had a lot of particular attention and the epistolary discourse of other writers still has not been analysed in detail. First studies that were directly pointed to the subject appeared at the end of 20th century; in the last years, few doctoral dissertations about the epistolary practices were written. It should be noted that a considerable amount of studies and articles that include investigations of writers' letters was published in these latter years. Nevertheless, the methodological choice was influenced by the lack of comprehensive investigations on the epistolary discourse as a conceptual and communicative totality: it was chosen to follow few different theoretical approaches that help to spotlight all of the main aspects of this discursive phenomenon.

The area of sociocultural analysis is the main perspective of this investigation as the letters are understood as social actions. But since letters are multi-layered, separate questions are raised for separate letter groups and the theoretical basis is framed considering distinct methodological approaches. The ideas of New Historicism (principally those of Stephen Greenblatt) are chosen as the best perspective to describe the relations between the epistolary and other texts as well as the cultural and literary context (Stephen Greenblatt, *Renaissance Self-Fashioning: From More to Shakespeare*, (1980) 2005; Stephen Greenblatt, Catherine Gallagher, *Practicing New Historicism*, 2001). This

approach leads to the reading of textual and untextual discourses as those that commonly and simultaneously circulate in the cultural sphere and create cultural meanings and values. To interpret the narrativeness and the boundaries of history and narrative in the epistolary texts, some studies of epistolary narratology (Elizabeth J. MacArthur, *Extravagant Narratives: Closure and Dynamics in the Epistolary Form*, 1990; Janet Gurkin Altman, *Epistolarity: Approaches to a Form*, 1982) and genology (articles of Liz Stanley, Patrizia Violi, Mireille Bossis and English Showalter Jr.) were selected. The following step led to contemporary sociology of literature: the theory of Pierre Bourdieu on the cultural field (*The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature*, 1993; *The Rules of Art: Genesis and Structure of Literary Field*, 1995) helps to investigate the whole network of cultural and literary relations that is created in and through the epistolary discourse. Finally, studies on the history of culture, which describe the agency of letters in social and cultural processes, were important to explain the significance of letter exchange in historical passages (studies of Dena Goodman, Konstantin Dierks and William Merrill Decker are introduced).

Due to the situation of the epistolary research field and the main aim of this investigation, the following dissertation **goals** are formulated:

1. To define the epistolary discourse and create a theoretical approach for the analysis of letters.
2. To describe the epistolary practices as a special model of communication in the Lithuanian culture of the end of 19th century and beginning of 20th century.
3. To analyse the epistolary discourse of Vaižgantas as a unique communicational formation and highlight its textual uniqueness, which influences the models of subject's self-fashioning and cultural relations.
4. To verify the modes in which the epistolary discourse was participating in the construction of partially autonomous Lithuanian cultural and literary field.

The **novelty** and **relevance** of this dissertation are conditioned by two factors. Methodologically, the main innovation is the adopted strategy for epistolary analysis, which involves the totality of epistolary practices (writing environment, rhetorical and expressive letter's particularities, interpersonal and communal relations that were

structured by epistolary communication, self-fashioning, etc.) as well as their significance in the scope of other textual and communicative practices. As case studies on letters are more frequent, this strategy of analysis should be understood as a new step in the tradition of studies of Lithuanian literature. The strategy of analysis that is created in the theoretical part of this dissertation could be applied later to analyse other epistolary corpuses.

On the other hand, the case study on the epistolary discourse of Vaižgantas is also a relevant research while these letters had not been analysed fully, although the author is considered to be one of the most prolific letter writers in Lithuanian literary tradition. This thorough analysis of the letters of Vaižgantas helps to explain the dynamics of his agency in the literary field, describe his positions and position-takings, models of activity and his unique cultural posture.

As most of the letters that are analysed in this dissertation have not yet been published, the main **research material** is the letter manuscripts, which are held in different institutions and libraries. The greatest amount of letters of Vaižgantas is taken from the Manuscripts Department at Vilnius University Library (about 170 letters to various addressees). Around 70 letters of Tumas were found at the Manuscript Department of the Institute of Lithuanian Literature and Folklore. Some letters of Vaižgantas are also held in Maironis Lithuanian Literature Museum (24 letters), Šiauliai Aušros Museum (2 letters) and Klaipėda University Library (2 letters). Finally, there are 10 letters of Tumas at the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania and the same amount (10 letters) was found in the Lithuanian Archives of Literature and Art. The only analysed letters of Vaižgantas that are not manuscripts are his letters to relatives from the collection *Laiškai Klimams*.

The sample of analysed texts is, in a part, selective. Due to the goals of this dissertation, not all of the extant epistolary texts of Vaižgantas form part of this research. Almost all of the letters that concern the subject of culture or literature, as well as the literary field itself, are taken into account in the analysis; additionally, the private letters written by other cultural figures and by Vaižgantas to other cultural figures are incorporated, considering this type of correspondence as an axis of his epistolary discourse. Letters are described as an integral part of all the writings of the author, so other essays, articles, critical texts and literary production of Vaižgantas are integrated into the

investigation. Furthermore, a considerable number of letters where Tumas was an addressee are involved in the analysis as they also formed part of the diverse epistolary discourse of the writer.

Defensible statements of the dissertation are the following:

1. It is possible to analyse the totality of the epistolary discourse only by taking into account the particular epistolary mode and by integrating all the textual and communicational levels of the epistolary texts.
2. The particularity and partial autonomy of the epistolary discourse determine a distinctive style of cultural and literary relations that are constructed through epistolary spaces.
3. Epistolary communities are a special form of cultural organisation that is based on letter exchange, and it was common to Lithuanian culture of 19th and 20th centuries. In the case of the epistolary discourse of Vaižgantas, it was essential to its members in the definition of the models of their cultural and literary activity.
4. The letters of Vaižgantas functioned as a medium to spread information, model cultural relations, define the cultural community, self-fashion the epistolary subject and formulate his main posture and points of view.
5. The epistolary discourse of Vaižgantas reveals the complexity and diversity of the positions in the cultural and literary field of himself and of his contemporaries, hence, this analysis contributes in describing the dynamics of the primary stage of Lithuanian literary field.

The structure of the dissertation is determined by the main research goals. It starts with an introduction, the second chapter “II. Letters of Vaižgantas in the Context of Epistolary Studies in Lithuania” introduces the research field, previous investigations and materials of the analysis. The third chapter is a chapter on theory and methodology. The fourth chapter is aimed to explain the epistolary tradition in which the letters of Vaižgantas appear and briefly introduce the cultural context (magazines, journals and newspapers) of the 19th century and the beginning of 20th century in Lithuania. This chapter is followed by two chapters of research. Finally, the conclusions, bibliography and an appendix with a list of letters of Tumas are presented.

Contents of the dissertation

In the chapter on theory (“**III. Epistolary Discourse: Research Perspective**”), the main structural aspects that constitute the epistolary discourse are defined. Letters poise between the history and the narration, between historicity (agency on subjective, intersubjective, sociocultural and political levels) and literarity (form, rhetoric, expression), between creating and narrating. Considering the concept of historicity, we interpret the letter as an event because it has the ability to found and maintain human relations, while the textual level leads to a microhistorical research by stressing on the textual agency and self-fashioning of the epistolary subject. Two principal aspects of the performativity of letters are named in terms of Dierks: ‘a prescriptive force of letter writing’ and ‘a mediating force of letter writing’. These two forces – one affects an individual and the second affects a group of individuals or the whole community – reveal how the letters function, on one hand, in creating and maintaining identities or roles and, on the second hand, in constructing community or public relations.

Besides, the epistolary texts combine the private and the public matters, often capturing the very transition from the public to the private sphere. So the theory of Jürgen Habermas and those who amplified it in their studies on epistolary discourse (for example, Goodman or Elizabeth Hewitt) is applied to explain the modes in which the epistolary subject unfolds himself in his subjectivity through the letter exchange. This subjectivity and private relations make influence on the structure of the newly emerging public sphere. It is essential that this new public sphere in the cultural life of Lithuania upsprings concurrently with the emerging literary field where the epistolary communication also played an important role. In the letters of Vaižgantas the predominant subjects are the organisation of cultural and literary field, textual criticism and the editing of various journals, so the private medium is where the public matters are constructed; finally, this private communication determines the roles of public literary relations.

To better understand the emergence of the primary stage of the partially autonomous literary field, the main attention is paid to the circulation of cultural and social capital. In the theoretical part of this dissertation, the fundamental terms of the theory of Bourdieu about the cultural and literary field are briefly defined. The cultural and literary

field is understood as a virtual setting where the agents are interacting (creating, occupying or modifying specific positions) and struggling to define and determine the limits of the field, their positions and specify the concept of literature. Epistolary narratives help to explain the *habitus*, beliefs and roles of the agents of cultural and literary field in a more precise way.

All the particular textual, contextual and communicative circumstances of the letters create a partial autonomy of the epistolary discourse, that is, this transgressive textual mode enables special kinds of relations that would not be possible in other discourses. As MacArthur has explained, the main characteristic of a letter is that the epistolary narratives are *extravagant* because of the predominant metonymy. Thereby, frequently letters cannot be analysed by applying traditional narrative theories that aspire to reveal a closed meaning; on the contrary, the epistolary narratives show how is the process constructed and happening, how is the identity modelled, etc.

Due to the extravagance of the epistolary, after explaining the multi-layered textual and contextual structure of a letter, a strategy of analysis is presented. This analysis is led according to three levels that merge in the epistolary discourse. Firstly, we can consider a letter as a medium that creates events: this can explain the functioning of the epistolary community. Secondly, a letter has a specific narrative, so its content and information that is sent have the possibility to affect and transform (highlighting the historical and social level of epistolary communication). Lastly, letter can be understood as a verbal construct where the textuality itself is of most importance. This level emphasizes on the textual features such as the modes and roles of the narrator (self-fashioning, epistolary performances) and the textual construction of the addressee. In the research of this dissertation, one of the goals is to connect all these levels by showing that in the epistolary discourse there is always a synthesis of the binary oppositions (the documentary and the literary, the private and the public, the history and the narration), which are usually separated in other studies on letters.

In the fourth chapter (“**IV. Epistolary Community of Vaižgantas**”), the epistolary tradition of the 19th century in Lithuania is described. It is made clear that the concept of *epistolary community* can be applied widely to Lithuanian culture: the Philomates, the Samogitian Cultural Revival, the epistolary communication of Antanas Baranauskas and his environment, and, later on, the epistolary communication of the end

of 19th century are all described as epistolary communities where the notions of gift exchange, egalitarianism and a special *We* emerge. As a consequence, the epistolary community of Vaižgantas is defined as a varying structure that is based on the model of *scribal culture*. One of the basic elements of this community in its initial stage (from the last decade of the 19th century to approximately 1904 when the ban of Lithuanian press in Latin alphabet was cancelled) is the relationship of gift exchange, which starts to structure the emerging public sphere through the private textual communication.

The fifth chapter (“**V. Epistolary Dialogues: Between Work and Friendship**”) is the longest in this dissertation as it is the main research chapter. The totality of the epistolary discourse of Vaižgantas is analysed chronologically and typologically according to the addressees and the modes of performances in the cultural field.

The research starts with the subchapter “Communication with Priests in Cultural Field. Epistolary Community of 1892–1905” that analyses the correspondence of Vaižgantas and other priests who were active in the cultural field (Jakštas and Kaupas). This correspondence reveals the basic aspects of the early intentions of Vaižgantas to create a cultural community that would be based on his religious beliefs. Through the epistolary self-fashioning in this emphatic environment, Vaižgantas establishes his essential values and points of view: the letters mark the idea that freedom, individuality and dignity should be taken into account in the construction of modern Lithuanian culture and literature.

Next subchapter (“Structuring the Cultural and Literary Field: Role of an Intermediary”) deals with epistolary self-fashioning from around 1904 and 1905, where the model of an intermediary appears and starts being fulfilled through epistolary practices (mainly in the correspondence with Puidienė, Kubilius and Šatrijos Ragana). Subsequently, this role is considered to be one of the most convenient strategies for all the agents of the cultural field to adopt; afterwards, it is also questioned in the literary texts of the members of the epistolary community of Vaižgantas (for example, *Šventmarė* of Čiurlionienė and *Tėviškė* of Puidienė-Vaidilutė). In this epistolary community, the most valuable agent of cultural field is defined as the one who fulfils the labour of intermediation and spreading culture and literature to a wider public. A letter itself usually functions as a text of intermediation (exchange of information, social and cultural capital,

etc.) and the participants of this correspondence construct themselves as intermediaries as well.

The third subchapter “Letter’s Performativity: Textual Criticism and Texts as Witnesses” clarifies the types of textual criticism that were inscribed in the letters of Vaižgantas and his addressees and applied through the epistolary exchange. In the description of cultural and literary field, Bourdieu designates a primary role to cultural intermediaries who promote their conceptions of art and literature and have a prior decision to consecrate and canonise the creators (they “create the creators”). Howard S. Becker states a similar attitude by showing that the “art worlds” operate depending on some people who are commonly seen by many interested parties as more entitled to speak on behalf of the art world than others; these are, precisely, the art dealers and critics. So in this dissertation we understand the role of a critic as of an influential intermediary who can practice more varied types of criticism in epistolary environment than in public media.

The epistolary criticism is described as a more open, private and sincere but less reasoned, thus it helps to reveal various tensions and conflicts in the emerging literary field. The case of criticism in the correspondence between Vaižgantas and Puida shows that their published texts in journals, newspapers and magazines correspond almost identically with their epistolary reviews; nevertheless, the case of Jakštas shows that the epistolary texts help in explaining the differences between interior beliefs and their exterior exposition while some of the published opinions of Tumas are more influenced by his measured plans on position-takings than by his actual point of view.

This subchapter also defines the change in the epistolary discourse of Vaižgantas. From the 1920s the letters turn to be considered more as a witnessing than a performative discourse. This notion of epistolary text as a document that represents its historical agency was significant already at the beginning of 20th century in the press and epistolary texts, still its blooming started later, when the exchange of letters was substituted with other types of cultural communication and they became especially relevant witnesses of the construction of early modern Lithuanian culture and literature.

The research of the epistolary communication between Vaižgantas and other agents of cultural field is finished with the subchapter “Epistolary Self-fashioning: Authorial Self-consciousness”. The epistolary texts of Vaižgantas also contain fragments where the authorial self-consciousness is developed, transformed and interiorised, while

the writer describes and tries to define not only his own texts but his perception of the literary creation and the notion of literature and arts. The authorial self-consciousness of Vaižgantas has few periods and they are described in separate subchapters. Firstly, the identity of being a writer is identified (namely in letters to Gira and Jakštas, from 1912 to 1913); secondly, it is interiorised (it happens mainly in the letters to Putinas and Grigonis from 1918 to 1925, so we can relate this interiorisation to the publication of *Pragiedruliai*); lastly, the authorial identity is retrospectively reflected and evaluated (in the correspondence with Dobilas and the letters to Vaižgantas family, from 1926 to 1932).

The last analytical chapter “**VI. Epistolary Performance in Family Correspondence: *Laiškai Klimams***” studies the posterior letters (from 1924 to 1933) of Vaižgantas to his relatives: his sister’s daughter Bronė Mėginytė-Klimienė, her husband Petras Klimas, his sister’s other daughter Barbora Mėginytė-Lesauskienė and her husband Pranas Lesauskis (and their children: Eglė Klimaitė, Petras Klimas Jr. and Vytautas Lesauskis). *Laiškai Klimams* is a collection of letters that is plotted as an integral narrative, which creates a *distinctive world* (a term of Stanley). This consistency of a collection of separate letters is created with three structural aspects: metatextual level (autoreferentiality), repetitive motives, which refer to extratextual elements and shape a distinctive epistolary environment, and the role of the epistolary subject. The addressees frequently discuss epistolarity as a unique textual mode that has partial autonomy, so the intimate emphatic connection in this corpus of letters influences the appearance of a special playful irony-based environment. This environment is carnivalesque and its basic components are the irony, laughter and corporal paradigm, which all together form an exceptional landscape of epistolary chronotope. The epistolary subject of Vaižgantas creates this scene of special landscape through ironical distance and starts reflecting on cultural matters (his own positions in the literary field, he himself being a writer and so on), which are mainly oriented towards the past: memorizing and reflecting on his activity in the cultural field of the past, reconsidering his identity as a writer, his connection with his own texts, etc. Moreover, these letters mark a crucial change of the epistolary discourse of Vaižgantas and his contemporaries: the mediating force of letter writing is alternated with the prescriptive force. Self-fashioning, textual games and epistolary performances (letter as a textual expression) start to predominate while in the earlier epistolary

community the circulation of information and cultural capital (letter as an event and as a narrative) had more relevance.

Conclusions

In the theoretical part of this dissertation, the partial autonomy of the epistolary discourse was defined and it was proved that all the textual, contextual and communicative circumstances of the letters make them a transgressive textual mode that enables special kinds of relations that would not be possible in other discourses. Following the theory of MacArthur, the epistolary narratives were called *extravagant narratives*. The metonymous state of epistolary narratives is conditioned by their openness and constant creation of meanings: the epistolary texts privilege metonymy over metaphor and sequence over closure as they recount the moments of the present without any knowledge of future; no integral nor closed narrative could be constructed. Metonymy as a structural component of the epistolary is attributed in two ways: firstly, the epistolary discourse maintains a metonymous connection with the referents of reality and social processes, and, secondly, letter is a metonymy of its writer, a material representation of his body and its presence.

A brief survey of the epistolary tradition in Lithuanian cultural field of the 19th and the beginning of 20th century revealed that in separate *scribal communities* (the Philomates, the Samogitian Cultural Revival, the epistolary communication of Baranauskas and his environment, the founders of journals *Auszra* and *Varpas* and so on) the exchange of letters executed the role of construction and maintenance of the community. Thereupon, the correspondence of Vaižgantas arose in a tradition where the mediating and prescriptive forces of the epistolary discourse had already occurred in terms of a community. The definition of epistolary community as a specific communicative formation helps to better understand the particularities of the early modern Lithuanian cultural field because the special *we* emerges. The private and the public spheres still had not been separated, so these relations balance “between work and friendship” and the model of gift exchange is adopted in cultural communication and literary creation.

The correspondence of Vaižgantas had its most intense period in the communication with priests who were agents of cultural field (Kaupas, Jakštas) till around

1904 or 1905. This community is characterised by the egalitarianism and empathy that guide to specific modes of cultural activity. The model of a priest-writer and priest-educator is ensured with the names of Motiejus Valančius and partially Baranauskas. These figures act like central guides in the construction of cultural identity. Notwithstanding, not only the belonging to the religious institution is an imperative link between the young generation of priests, because the work in journals, newspapers and magazines is their common motivation. It determines a characteristic theme of text publishing and textual criticism. This branch of cultural work in newspapers, journals and magazines is developed in an egalitarian and reciprocal environment of a personal letter and a model of *utility for the society* is satisfied by exchanging and spreading the texts, writing textual criticism and sometimes even being co-authors. This model permits to define the labour in illegal Lithuanian press as a continuation and transformation of the enlightened cultural-educational model of Valančius.

The medium of letters is based on an active addressee and an intimate relation, wherefore it is flexible to create links that are based on gift exchange. This kind of relationship enables a “confessional” textual regime and permits the self-fashioning of the epistolary subject. As a consequence, during the epistolary practices, Vaižgantas formulates his paradigmatic points of view and values: freedom, dignity, equality and individualism (these components are also interiorised in the epistolary dialogues). In the letters of Vaižgantas, these modern definitions of an individual show up as desirable for the functioning of a society; besides, they correlate with the ideas of modern nationalisms: only a free human being is able to recognise and define himself through other members of the community, so the collective participates in self-identification of an individual but does not intercept in the development of his individuality. In this way, the earliest letters of Vaižgantas prove a bidirectional agency: self-fashioning of a subject and we-fashioning of a community. The partial autonomy of the epistolary discourse and the epistolary medium itself make the epistolary intercourse specific through the intersection of the private and the public spheres (the private concerns of one subject and the public concerns of the whole community).

After the cancellation of the ban of Lithuanian press in Latin alphabet, increasingly more cultural spaces appear and the cultural field turns to be more heterogeneous; nevertheless, the epistolary discourse remains important in the definition

of the models of cultural work. The main direction of cultural labour is framed in the letters of Vaižgantas from 1903 to 1913 (mainly addressed to Jakštas, Puidienė and Kaupas) where he frames the task to work as an intermediary. This role is defined as necessary to every member of the cultural field and is fulfilled through epistolary practices: by organising cultural press, discussing on literary matters, writing criticism, etc. If in the early letters of Vaižgantas to Jakštas the role of an intermediary was described sustaining the positivistic notion of scientific cognition, his posterior correspondence with other addressees (who are frequently younger intellectuals of the period) marks a change in the conception of intermediation. These more recent letters (especially to Puidienė) embody the notion of organicist positivism that could be described as following: a cultural agent should act as an *earthworm*, a *dung-beetle* and fulfil his labour in the cultural field by “ploughing the ground” for future generations. The society is understood as a living organism, so as every part of it is based on natural features, the desirable attribute of literary creation and art in general is its naturalness.

The assumption of intermediation as a cultural role is related to the understanding of letter as a witnessing text. This interpretation is developed in the epistolary discourse mainly starting from 1913. Cultural agents understood themselves and their literary production as intermediaries between the past and the present: in the past, the basis of the cultural field was established, and the future is destined to preserve it. The requirement to document and record the period of cultural revival, in which Vaižgantas and his contemporaries actively participated, is reflected in their fictional texts where the epistolary discourse is usually acting as an important mode of communication. Thus, it is clear that the active members of the cultural and literary field not only adopt their roles through the epistolary practices but equally use their fictional writings as a type of socioanalysis and *objectification* of their experiences in the cultural field.

Epistolary discourse is also suitable for textual criticism. From 1912 this theme starts to be more frequent in the epistolary environment of Vaižgantas. As some of the cases show that there are meaningful differences between the interior beliefs that Tumas expresses in his letters and the public criticism that he writes to the members of the epistolary community, we understand that the published opinions correspond more to the intent of constructing a community of priests-writers, although internally Tumas does not accept these writings as valuable. So in his early writings Vaižgantas tries to consecrate

the agents with a similar *habitus*. After feeling the impossibility of this cultural project and disillusionment, he starts paying more attention to the aesthetics and the intentional creation of good public opinion about his co-members disappears. Consequently, in the corpus of the letters of Tumas the correspondences from the period of 1918–1933 turn to be more like critical dialogues (with Giedrius, Grigonis and Orintaitė) and Vaižgantas himself functions as an authority to the writers of the new generation.

The mediating force of letter writing and constructing relations in a community is actually predominant in the epistolary discourse of Vaižgantas, but the prescriptive force (self-fashioning) exists simultaneously, starting with the very beginning of 20th century. One of the main features of this epistolary self-fashioning for Vaižgantas is the authorial self-consciousness. It is pronounced more explicitly in the discussions about his own literary production. Through his whole correspondences, Vaižgantas tends to maintain the ambivalence of being and not-being a writer and highlights the “unsupportable tension” of an author. This explicit ambivalence is explained with the positions of Vaižgantas in the literary field. It was noted that his authorial self-consciousness begins very early when he still had published very few fictional texts (the first decade of 20th century), but, as he already was a literary critic and an intermediary, it was difficult to combine all of these cultural roles. It could be concluded that the epistolary writings open the way to extend the literary biography of the author by explaining his complex authorial self-consciousness and the dynamics of the literary field.

The textuality of a letter determines the meanings that the epistolary text creates and communicates, so the textual level is directly linked to the processes of formation of cultural field. Forasmuch as the community was united through writing practices, the epistolary dialogues fulfilled the function of *textual exercise*. On one hand, this textual and communicative singularity permits the verbalization of feelings and opinions of the epistolary subject that would be impossible or almost impossible in other discourses. On the other hand, the *thickness of expression* usually signifies the *emotional thickness* that points out the crucial parts and relevant meanings for the corresponding parts.

Letters are metonymous narratives and usually it is difficult to explain a clear narrative trajectory that would not be fragmentary, hence the main attention is paid to the thickness of expression and relevant repetitions. Typologically, the chronotope zero is the

most common type of chronotope in the letters of Vaižgantas and they tend to be “letters of need” (the main function is to inform). By creating more intense epistolary relations, a more figured and reflective type of expression emerges and we call it “confessional” style. This change in stylistics from a style that resembles a chronicle to “confessional” speaking, which is approximate to fictional writing, is the first alteration in the textual mode that appears after plotting the epistolary relations.

The approximation to literary expression is developed when the literary field starts gaining its partial autonomy and the enunciations become more fictional. This type of expression reaches its climax in *Laiškai Klimams*, although it begins with the letters to Pleirytė. In these letters, the corporal, carnivalesque and “rough” vocabulary is instituted with epistolary performance. This carnivalesque style of letters is characteristic in the environment of close and emphatic relations, but the carnival as an attitude originates as an opposition to social conventions (e. g. gender relations, courtesy) and contraposition to excessive spirituality (idealism, sentimentality, etc.). A very similar stylistics is adopted in Vaižgantas’ texts of other genres where the naturalness is created through corporal imagery. These corporal images and everyday vocabulary contribute to the creation of a singular medium of self-expression and highlight the tension of *bio/graphy* (between the *bios* sphere, corporality, naturalness and the textual sphere (*graphos*)). This distinction between the spheres of *bios* and *graphos* is interpreted as an early sign of modernisation of the literary field.

Laiškai Klimams is a personal correspondence of Vaižgantas and his family and it was published in one collection. It is specific that in these letters the epistolary performances are more frequent and the subject is transformed from the “acting subject” to a “self-expressing subject”. Even though the family correspondence is very private and there is a considerable number of referents from the reality that surrounds the correspondents, the epistolary subject involves himself into a special *distinctive world* with its own chronotope and corporal images, which create a distance between the natural and the epistolary world. Furthermore, this special *world* enables irony, humour and the logic of a game: this distance helps to easily rethink the matters of the cultural and social world, and, simultaneously, brings the letter closer to a fictional text.

A special change in the stylistics of epistolary discourse is a functional change that becomes more apparent in the 1920s. We can trace this change more explicitly in

Laiškai Klimams, though it is a wider tendency that signals about the separation of public and private spheres and a growing autonomy of the cultural and literary field. Thus, the main hypothesis about the connection of the epistolary discourse of Vaižgantas and the dynamics of Lithuanian literary field and that his letters can be considered as a metonymy of all the main processes in the cultural communication is proved. The communicational models and cultural values that were defined in the epistolary communication (e. g. the role of intermediary and its shift to the witnessing practices, the transformation from a community based on gift exchange to a more professional cultural market, etc.) are common to a great number of correspondents of Vaižgantas, who constitute a considerable part of the cultural field of the period. Another relevant argument is that the same motives and themes that emerge in the epistolary discourse are reflected in the fictional texts of Vaižgantas and other members of his community, stressing on the predominant models of relations of the cultural field. Though in earlier researches on Lithuanian literary field the researchers find proves of the partial autonomy of the literary field in the 1920s and 1930s, this dissertation questions this idea by showing that the literary field started gaining its autonomy earlier and the epistolary practices actively participated in the dynamics and definition of its values.

Ivadas

Ši daktaro disertacija skirta vienam didžiausių lietuvių literatūros istorijoje epistoliniam palikimui – Juozo Tumo-Vaižganto (1869–1933) laiškam. Vaižganto epistolinis diskursas yra dinamiškas reiškiny, chronologiškai aprėpiantis intensyvaus moderniosios lietuvių kultūros formavimosi laikotarpį nuo XIX a. pab. tautinio atgimimo (pirmasis išlikęs laiškas datuojamas 1892 m.) iki Nepriklausomos Lietuvos 4-ojo dešimtmečio pradžios (Tumo mirties metai – 1933 m.). Aptariamose korespondencijose kryptys yra labai įvairios, pagrindžiančios ir praplečiančios Vytauto Kavolio suformuluotą Tumo kaip „nepriklausomojo žmogaus“ sampratą, o per epistolinį diskursą veriasi platus XIX a. pab.–XX a. pr. kultūros ir literatūros lauko akiratis.

Intensyviai Vaižgantas susirašinėjo su savo kartos katalikiškosios linkmės visuomenės veikėjais ir rašytojais-kunigais (Aleksandru Dambrausku-Adomu Jakštu, Antanu Kaupu, Julijonu Linde-Dobilu ir kt.), jaunesniais panašių pažiūrų kultūros lauko veikėjais (Marija Pečkauskaite-Šatrijos Ragana, Sofija Kymantaite-Čiurlionienė, Vincu Mykolaičiu-Putinu, Kazimieru Jokantu), kitas pažiūras atstovaujančiais rašytojais ar publicistais (Liudu Gira, Kaziu Puida, Ona Pleiryte-Puidienė-Vaidilute, Juozu Kubiliumi, Gabriele Petkevičaitė-Bite), taip pat moderniaisiais rašytojais ir kritikais (Matu Grigoniū, Antanu Giedraičiu-Giedriumi, Petronėle Orintaite ir pan.).

Nors Tumas dažnai minimas kaip vienas iš aktyviausiai susirašinėjusių per visą lietuvių literatūros istoriją, visuminė jo laiškų analizė iki šiol nebuvo atlikta. Taigi šio darbo tyrimo **objektas** yra pagal savitą logiką veikiantis aktyvaus literatūros ir kultūros lauko dalyvio Vaižganto epistolinis diskursas, apimantis Tumo laiškus, taip pat jam adresuotuosius.

Laiškuose formuluojami epistolinio subjekto santykiai su adresatais, konstruojama bei prisiimama kultūrinė tapatybė bei kultūrinio veikimo modeliai, vyksta socialinio, simbolinio ir kultūrinio kapitalo apykaita, rašymo „pratybos“. Taigi pagrindinis šio disertacinio tyrimo **tikslas** yra, apibrėžus epistolinį diskursą kaip savitą, XIX a. pab.–XX a. pr. lietuvių kultūrai svarbų komunikacinį fenomeną, ištirti Vaižganto epistolinio diskurso pobūdį, jo santykį su kitais diskursais bei veikimą kultūros ir literatūros lauke. Tiriant šį laiškų korpusą, dėmesys telkiamas į epistolinio diskurso veikseną (gebėjimą

tikslingai ir savarankiškai atlikti veiksmus socialinėse situacijose) bei kurtas reikšmes besiformuojančioje lietuvių kultūrinėje bendruomenėje ir atskirai autoriaus raštų istorijoje.

Tyrimo metodologija. Lietuvių literatūros tyrimų tradicijoje laišakai nėra sulaukę daug savarankiško dėmesio, taigi ir kitų autorių epistolikos visuma tiriama retai. Todėl tyrimo metodologijos pasirinkimas tiesiogiai nulemtas studijinių darbų stokos ir siekio epistolinį diskursą tyrinėti kaip konceptualią tekstinę bei komunikacinę visumą, atsižvelgiant į visus šio diskursyvaus fenomeno aspektus: derinamos kelios epistolinio diskurso specifiką išryškinti ir tekstų analizės perspektyvą suformuoti padedančios teorinės priegijos.

Pagrindinėmis nuostatomis šis laiškų tyrimas priklauso sociokultūrinės literatūros analizės sričiai, nes tekstai laikomi socialiniais veiksmais. Kadangi laiškas traktuojamas kaip daugiasluoksnis tekstas, analizėje skirtingiems laiškam ir jų grupėms formuluojami atskiri klausimai. Apibrėžiant laiško santykį su kitais tektais ir kultūrinio bei literatūros kontekstu, svarbiausios yra Stepheno Greenblatto ir kitų naujųjų istoristų įžvalgos, pagrindžiančios tekstinių ir netekstinių diskursų kaip dalyvaujančių bendroje kultūros reikšmių apykaitoje skaitymą (Stephen Greenblatt, *Renaissance Self-Fashioning: From More to Shakespeare*, (1980) 2005; Stephen Greenblatt, Catherine Gallagher, *Practicing New Historicism*, 2001). Epistolinio diskurso naratyvumui ir istorijos bei pasakojimo santykiui paaiškinti esminės yra naratologų studijos (Elizabeth J. MacArthur, *Extravagant Narratives: Closure and Dynamics in the Epistolary Form*, 1990; Janet Gurkin Altman, *Epistolarity: Approaches to a Form*, 1982) ir epistolinių tekstų žanriškumo problematiką svarstantys tyrimai (Lizos Stanley, Patrizios Violi, Mireille Bossis, English Showalter Jr. straipsniai). Tiriant besiformuojantį kultūros ir literatūros lauko santykių tinklą, pasitelkiama šiuolaikinė literatūros sociologija, daugiausia remiamasi Pierre'u Bourdieu (*The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature*, 1993; *The Rules of Art: Genesis and Structure of Literary Field*, 1995). Taip pat aktualizuojami kultūros istorikų (Denos Goodman, Konstantino Dierkso, Williamo Merrillo Deckerio ir kt.) tyrimai, padedantys aprašyti laiško veikimo socialiniuose-kultūriniuose procesuose modelius.

Atsižvelgiant į temos ištirtumo situaciją ir tyrimo tikslą, disertacijoje keliami šie **uždaviniai**:

1. Apsibrėžti epistolinio diskurso reiškinių bei suformuluoti teorinę prieigą laiškų tyrimui.
2. Epistolines praktikas apibūdinti kaip savitą komunikacinį modelį XIX a. pab.–XX a. pr. lietuvių kultūroje.
3. Ištirti Vaižganto epistolinį diskursą kaip ypatingą komunikacinį darinį, ryškinant jam būdingą tekstinį specifiškumą bei jame susiformavusius subjekto savikūros, kultūrinių santykių modelius.
4. Pagrįsti epistolinio diskurso dalyvavimą formuojantis iš dalies autonomiškam lietuvių kultūros ir literatūros laukui.

Šios disertacijos **naujumas** ir **aktualumas** yra dvejopas. Metodologiniu požiūriu inovatyvus yra siekis suformuoti tokią epistolinio diskurso analizės strategiją, kuri apimtų epistolinių praktikų visumą (rašymo aplinką, laiškų raiškos ypatumus, epistoline komunikacija formuojamus tarpasmeninius ir bendruomeninius ryšius, individo tapatybės apibrėžtis ir pan.) bei jų ryšius su kitomis tekstinėmis ir užtekstinėmis praktikomis. Laiškus nagrinėjančiose studijose dominuoja atvejų analizės, o ši tyrimo strategija traktuotina kaip naujas žingsnis. Laikomasi požiūrio, kad suformuluota tyrimo strategija gali būti taikoma ir kitiems epistolinių korpusų tyrimams.

Dalykinį tyrimo aktualumą lemia tai, kad Vaižganto epistoliniai tekstai nėra sulaukę didesnio dėmesio, juolab visuminio tyrimo, nors autorius laikomas vienu iškiliausių laiškų rašytojų lietuvių literatūros istorijoje. Vaižganto laiškų analizė leidžia sukonkretinti autoriaus veikimo literatūros lauke pobūdį, įvardyti jo užimamas padėtis, veiklos modelius ir jų dinamiką, bei praplėsti unikalios autoriaus kultūrinės laikysenos tyrimus.

Tyrimo medžiaga. Nemaža dalis disertacijoje tiriamų laiškų kol kas prieinami tik rankraštiniu pavidalu. Vienintelė atskiru leidiniu išėjusi stambi Vaižganto laiškų publikacija yra *Laiškai Klimams* – korespondencija su giminėmis: sesers Severijos Mėginienės (buv. Tumaitė, 1863–1910) dukra Brone Mėginyte-Klimiene ir jos vyru Petru Klimu bei kita sesers dukra Barbora Mėginyte-Lesauskiene ir jos vyru Pranu Lesauskiu

(taip pat jų vaikais – Egle Klimaite, Petru Klimu jaunesniuoju ir Vytautu Lesauskiu), vykusi vėlyvuoju Vaižganto gyvenimo laikotarpiu: aktyviau nuo 1924 m. iki 1933 m. Išskyrus šį laiškų rinkinį, disertacijoje remiamasi Vaižganto laiškų rankraščiais. Didžioji dalis Tumo korespondencijos (apie 170 išlikusių laiškų įvairiems adresatams) saugoma Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje. Taip pat apie 70 laiškų pavyko rasti Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto bibliotekos Rankraščių skyriuje. Maironio lietuvių literatūros muziejuje yra saugomi 24 Vaižganto laiškai. Du Tumo laiškai Marijai Pečkauskaitei-Šatrijos Raganai saugomi Šiaulių „Aušros“ muziejuje, taip pat du laiškai Antanui Kaupui gauti iš Klaipėdos universiteto bibliotekos dr. Kazio Pemkaus fondo. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Retų spaudinių ir rankraščių skyriuje esama 10 Vaižganto laiškų. Laiškai Kazimierui Jokantui bei vienas laiškas Pranciškui Būčiui (iš viso – 10 laiškų) rasti Lietuvos literatūros ir meno archyve.

Tyrimo imtis suformuota iš dalies selektyviai: atsižvelgiama į disertacijoje keliamus uždavinius, todėl ne visi iš išlikusiųjų Vaižganto laiškų patenka į analizės akiratį. Koncentruojamasi į su kultūros ir literatūros lauko temomis susijusius laiškus bei kitiems ar kitų kultūros lauko veikėjų rašytą privačią korespondenciją – beveik visi išlikę tokio pobūdžio laiškai įtraukiami į disertacinį tyrimą. Kadangi laiškai laikomi integralia autoriaus rašytinio palikimo dalimi, į analizę įtraukiami Vaižganto publicistiniai, kritiniai, grožiniai tekstai.

Ginamieji disertacijos teiginiai yra šie:

1. Epistolinio diskurso visumos analizė galimà tik atsižvelgiant į epistolinių tekstų žanrinį savitumą ir suderinus keletą laiško tekstinių bei komunikacinių lygmenų.
2. Epistolinio diskurso specifika ir dalinė autonomija nulemia ypatingą laiškais vykstančių kultūrinių ir literatūrinių santykių pobūdį.
3. Epistolinės bendrijos – išskirtinė lietuvių kultūrai XIX–XX a. būdinga komunikacijos laiškais siejama kultūros organizacijos forma, Vaižganto epistolinio diskurso atveju itin svarbi jo dalyviams ap(s)ibrėžiant kultūrinio ir literatūrinio veikimo modelius.
4. Vaižganto laiškai funkcionavo kaip informacijos sklaidos, kultūrinių santykių modeliavimo, kultūrinės bendrijos ap(s)ibrėžimo bei intensyvios epistolinio subjekto savikūros, programinių nuostatų įtekstinimo terpė.

5. Vaižganto epistolinis diskursas atskleidžia autoriaus ir jo adresatų pozicijų literatūros ir kultūros lauke kompleksiskumą bei įvairovę, tad jo tyrimas prisideda prie besiformuojančio iš dalies autonomiško lietuvių literatūros lauko dinamikos aprašymo.

Disertacijos struktūra. Skyriuje „Vaižganto laišakai lietuvių epistolikos tyrimų kontekste“ aptariami lietuvių literatūrologų atlikti epistolikos tyrimai bei Vaižganto laiškų publikavimo ir ištirtumo situacija, pristatomi analizės šaltiniai.

Teoriniame disertacijos skyriuje („Epistolinis diskursas: tyrimo perspektyva“) pirmiausia apibrėžiama laiško žanrinė specifika. Remiamasi MacArthur epistolinių tekstų metonimiškumu paremta laiškų kaip *ekstravagantiškų naratyvų* koncepcija, motyvuojančia pasirinkimą laiškus tirti kaip visumos fragmentą, „reikšmingą detalę“, dėmesį telkiant į jų atvirumą ir procesualumą. Pabrėžiant laiškų balansavimą tarp istorijos ir pasakojimo, išryškinamas epistolinių tekstų tekstualumas (raiškos, formos ypatybės) ir istoriškumas (veiksena subjektyviajame, intersubjektyviajame, sociokultūriniame, politiniame lygmenyse). Istoriškumas leidžia laišką apibrėžti kaip įvykį, gebantį steigti ir palaikyti žmonių ryšius, telkti bendruomenes, o per tekstinį lygmenį akcentuojami subjekto epistolinės savikūros procesai. Teorinėje dalyje taip pat glaustai pristatoma Bourdieu literatūros sociologija, kuri analizėje pasitelkiama tirti laiškų ir jų rašytojų veikseną besiformuojančiame lietuvių kultūros ir literatūros lauke XIX a. pab.–XX a. pr. Aptarus esmingiausias laiškų tyrimų problemas ir patį epistolinio diskurso reiškinių, pastebima, kad daugiasluoksnė laiško struktūra išryškina dalinę epistolinių tekstų autonomiją, todėl epistoliniam diskursui suformuluojama analizės strategija, kurioje išskiriami laiškų figūratyvumo, naratyvumo ir paties laiško kaip visumos – įvykio – tyrimo lygmenys.

Ketvirtajame skyriuje („Vaižganto epistolinė bendrija“) pristatomas Vaižganto korespondentų epistolinio bendravimo pobūdis laiškų rašymo tradicijos, kultūrinės aplinkos ir literatūros raidos XIX a. pab.–XX a. pr. kontekste. Taip pat aprašoma Vaižganto epistolinė bendrija – pagrindiniai adresatai, adresatų grupės, susirašinėjimo tendencijos, bei aptariama šios epistolinės bendrijos būklė bendrame kultūrinės komunikacijos kontekste (daugiausia apžvelgiami tuometiniai spaudos leidiniai ir jų santykis su literatūros lauko aktualijomis).

Apimtimi didžiausiam penktajame skyriuje („Epistoliniai dialogai: tarp darbo ir draugystės“), atsižvelgiant į laiškų chronologiją ir adresatus bei susiformavusius veikimo kultūros lauke modelius, tiriama Vaižganto epistolinio diskurso visuma. Pirmiausia aptariami ankstyvosios Tumo korespondencijos su kultūros lauke veikiančiais kunigais bendravimo modeliai ir epistolinė savikūra (poskyris „Komunikacija su kunigais literatais. 1892–1905 m. epistolinė bendrija“). Kitame poskyryje („Kultūros ir literatūros lauko modeliavimas: tarpininko vaidmuo“) analizuojamas Vaižganto laiškuose dažniausiai steigiamas, prisiimamas ir realizuojamas kultūros lauko modelis – tarpininko rolė. Trečiajame poskyryje („Laiškų performatyvumas: tekstų kritika ir tekstai liudytojais“) aprašomi epistolinės kritikos bruožai ir jos santykis su viešai spaudoje skelbiama literatūros kritika, taip pat išskiriama vėlyvesnėje Vaižganto korespondencijoje išryškėjanti laiško kaip liudytojo samprata. Paskutiniame poskyryje koncentruojamasi prie Vaižganto epistolinio subjekto savikūros, kuri dažniausiai formuoja specifinį dviprasmių Tumo autorinės savivokos modelį (poskyris „Epistolinė savikūra: autorinė savivoka“).

Laiškai Klimams kaip išskirtinis epistolinio diskurso atvejis (vienu leidiniu publikuoti laiškai giminėms) aptariami atskirai šeštajame skyriuje („Epistolinis pasirodymas šeimos korespondencijoje: *Laiškai Klimams*“). Ištiriama, kaip peizažinis erdvėlaikis, karnavališkumas (epistolinis pasirodymas) ir metatekstinis lygmuo korespondencijoje sukuria *atskirą pasaulį*, dėl kurio šie epistoliniai tekstai gali būti suprantami kaip fiktyvūs naratyvai.

Tyrimo pabaigoje pateikiamos išvados, literatūros sąrašas ir priedas – tiriamų rankraštinių Vaižganto laiškų chronologinis sąrašas.

Išvados

Šioje disertacijoje tirtas Juozo Tumo-Vaižganto laiškų korpusas, apimantis XIX a. pab.–XX a. pirmojoje pusėje vykusias Vaižganto ir jo kultūrinės aplinkos epistolines praktikas. Fragmentiški ir balansuojantys tarp privačiosios bei viešosios sferų, skaitytini kaip istorijos ir pasakojimo sankirtą žymintys slenkstiniai tekstai, laiškai apibrėžti per vidines ambivalencijas (istorija vs pasakojimas, dokumentiškumas vs literatūriškumas, kūrimas vs liudijimas), atsižvelgiant į jų pamatinį metonimiškumą, o komunikacijos epistoliniais tektais visuma pavadinta epistoliniu diskursu.

Sekant naujojo istorizmo prielaidomis, laiškas laikomas „reikšminga detale“ istorijos tėkmėje – šis požiūris padeda analizuoti epistolinį diskursą suvokiant jo fragmentiškumą ir netolydumą. Tačiau sykiu laišakai svarbūs idėjų istorijai dėl atvirumo bei neretai raiškesnių nei kituose tekstuose subjekto savikūros momentų. Šią išskirtinę laiškų padėtį tekstinės produkcijos visumos atžvilgiu disertacijoje pasirinkta vadinti daline epistolinio diskurso autonomija, pagrindžiančia laiško medijos svarbą – įrodoma, kad epistolinėje aplinkoje gali vykti ir formotis tokie veikimo bei savikūros būdai, kurie kitoms tekstinėms praktikoms nėra būdingi. Du esmingiausi laiškų performatyvumo aspektai – tarpininkavimo ir preskriptyvinė galios – leido atskirai aptarti epistolinio diskurso veikimą makro ir mikro istorijose, įsiužetinant ir bendrijų komunikacijas, ir kiekvieno epistolinio subjekto savikūrą.

Atsižvelgiant į epistolinio diskurso specifiką, tyrime pasirinkta, remiantis naratologijos ir genologijos teorinėmis-metodologinėmis prielaidomis, išskirti tris laiško lygmenis, padedančius sutelkti žvilgsnį prie skirtingų teksto aspektų arba stebėti šių lygmenų jungtis. Išskirtieji lygmenys – laiško įvykis, laiško naratyvas ir laiško raiška – ne tik leido kiekvieno dialogo ar pavienio laiško atveju atpažinti konkrečiam tekstui aktualiausią aspektą, bet ir pravertė istoriškai bei funkciškai dinamiškame Vaižganto epistoliniame diskurse atsekant epistolinės bendrijos kūrimo(si), veiklos modelių kultūros lauke ap(s)ibrėžimo ir laiško kaip saviraiškos teksto periodus. Laikantis laiško metonimiškumo sampratos, šie laikotarpiai sieti ir su Vaižganto laiškuose, ir su apskritai besiformuojančiame kultūros ir literatūros lauke vykusiu perėjimu nuo bendruomeniškumo imperatyvo prie individualumo, subjektyvumo, autorinės tapatybės (apskritai autorystės) dominantės. Trijų laiško pakopų analizė nulėmė pasirinkimą derinti kelių literatūros teorijų postulatus ir kreipti dėmesį sykiu į laiško tekstualumą ir istoriškumą bei parodyti, kaip tekstinės raiškos kaita epistolikoje susijusi su literatūros lauko dinamika.

Apžvelgus epistolinio diskurso aplinkybes XIX a. ir XX a. pr. lietuvių kultūros lauke, pastebėta, kad laišakai skirtingose šio laikotarpio rašto bendrijose (Filomatų draugijoje, Žemaičių kultūriniame sąjūdyje, Antano Baranausko rato komunikacijoje, vėliau – *Auszros*, *Varpo* laikraščių steigėjų ir leidėjų grupėse ir kt.) neretai atliko bendrijos formavimo ir palaikymo funkciją, buvo bendruomenės kūrimo(si) „varikliai“. Taigi lietuvių kultūroje dar iki intensyvios Vaižganto korespondencijos būta akivaizdžių

epistolinio diskurso tarpininkavimo ir preskriptyvinių galių realizacijos bendruomenės mastu atvejų. Bendrijos, kuriose epistolinė komunikacija buvo esminė tiek individualiam, tiek kolektyviniam tapatumui ir elgsenos modeliams apibrėžti bei perduoti žinią, palaikyti santykius ir pan., pavadintos epistolinėmis bendrijomis. Epistolinės bendrijos kaip savito komunikacinio darinio apibrėžtis padeda geriau suvokti lietuvių kultūros lauko pradinės stadijos (XIX a. pab.–XX a. pr.) ypatumus: laiškuose formuojama *mes* bendrija randasi dar aiškiai neatsiskyrus privačiajai ir viešajai sferoms, todėl santykiai dažnai modeliuojami kaip balansuojantys „tarp darbo ir draugystės“ bei įsteigiamas dovanos logika grindžiamas kultūrinės komunikacijos ir kūrybos apykaitos modelis.

Vaižganto epistolinė bendrija intensyviausiai klostėsi bendraujant su kultūros lauke veikiančiais dvasininkais (Kaupu, Jakštu) iki 1905 m. Egalitariški ryšiai svarbūs Vaižgantui ir jo korespondentams formuluojant specifinius veikimo kultūroje būdus. Kunigo literato, dvasininko-švietėjo veiklos modelis įtvirtinamas visų pirma Motiejaus Valančiaus, iš dalies – Baranausko vardais, epistolinėje komunikacijoje veikiančiais kaip identifikaciniai orientyrai. Tačiau kaip jaunąjį kunigų kartą jungiantis imperatyvas veikia ne tiek pati bažnytinė priklausomybė, kiek spaudos darbas, nulemiantis šiems dialogams charakteringą laikraščių leidybos ir kritikos temą. Ankstyvajame dvasininkų literatų bendrijos susirašinėjime spaudos darbo linija klostosi egalitariškoje, privataus laiško abipusio dialogiškumo įsteigtoje aplinkoje: formuojasi „naudingumu visuomenei“ grindžiamas tekstų dalybos, kritikos, sklaidos, kartais bendraautorystės modelis. Šis modelis darbą nelegalios lietuvių spaudos sferoje įprasmina kaip vyskupo Valančiaus kultūrinės-švietėjiškos veiklos tąsą ir transformaciją.

Laiško medija dėl aktyvaus adresato ir privataus santykių pobūdžio imli plėtojant dovanos apykaita grįstus ryšius bei „išpažintinį“ tekstų režimą. Jį pasitelkęs Vaižganto epistolinis subjektas formuoja savo viešojo veikimo programines nuostatas, interiorizuojamas ir epistolinių praktikų metu: laisvę, orumą, lygiavertiškumą, individualumą. Tokios modernios kategorijos individui apibrėžti Vaižganto laiškuose ryškėja kaip geistinos siekiant visuomenės klestėjimo ir tiesiogiai koreliuoja su modernųjų nacionalizmų linija: tik laisvas individas gali atpažinti ir apsibrėžti save per kitą bendrijos narį, todėl kolektyvas dalyvauja individo saviidentifikacijoje, bet neužkerta kelio jo individualumo pojūčiui. Taigi ankstyvieji Vaižganto laišškai savo veikseną paliudija dvikryptę linkmę: subjekto savikūrą ir bendrijos savikūrą. Dėl dalinės epistolinio

diskurso autonomijos abi šios savikūros rūšys yra priklausomos nuo laiško terpės: tokio pobūdžio komunikacijoje nyksta ribos tarp viešosios ir privačiosios sričių, aiškios privačių asmens ir bendrųjų „visuomenės labo“ interesų sankirtos.

Po lietuviškos spaudos lotyniškaisiais rašmenimis draudimo panaikinimo daugėja kultūrinės komunikacijos terpių, kultūros laukas darosi heterogeniškesnis, tačiau epistolinis diskursas lieka svarbus apibrėžiant kultūrinio darbo pobūdį. Vaižganto laiškuose (Jakštui, Pudienei, Kubiliui) nuo 1903 m. iki 1913 m. esmine veiklos kryptimi įvardijamas tarpininkavimas, steigiamas kaip būtinoji stadija visiems kultūros lauko dalyviams, tiesiogiai vykdomas per epistolinius tekstus: projektuojant leidinius, svarstant kūrybos klausimus, rašant kritiką, pratęsiant bendraautorystės darbus. Tarpininko tapatybė anksčiausiai pasirodo laiškuose Jakštui: ji apibrėžiama fizikiniu – „laidininko“ („magnetiško perleidėjo“) – įvaizdžiu, orientuojantis į moksliniu pažinimu grįstą visuomenės ir kultūros sampratą, tarpininkavimo veiklą suvokiant kaip kitų autorių raštų apykaitos skatinimą, vertimą, sklaidą. Tačiau po spaudos lotyniškaisiais rašmenimis draudimo panaikinimo Vaižgantas nusivilia dvasininkų literatų kultūros darbuotės projektu, išsiskiria jo ir pagrindinio korespondento Jakšto polinkiai, jie ima užimti skirtingas pozicijas: Tumas krypsta į estetikos plotmę, pabrėžia literatūros kūrinio savaiminę vertę, ima atskirti *grafiją* nuo *bios*; savo ruožtu, Jakštas laikosi ortodoksiškesnės linijos, literatūros kūrinius vertina per religinę prizmę. Taigi nuo 1905 m. Tumas vis dažniau renkasi epistolinę komunikaciją su jaunosios kartos inteligentais pasauliečiais. Tokio tipo susirašinėjime transformuojamas pozityvistinis tarpininkavimo modelis. Laiškuose Pleirytei pasirenkamos į ateitį projektuojamos organiškios „sliko“ ir „mėšlavabalio-sanitaro“ metaforos, aktyvaus „dirvos purenimo“ simbolika. Pasauliečių modernių rašytojų aplinkoje Vaižgantas išskleidžia visuomenės kaip gyvo organizmo sampratą, prioritetą teikdamas kultūros ir kultūrinių tekstų natūralumui – būdingai didžiosios dalies Vaižganto tekstų (grožinių, kritinių) nuostatai.

Nuo 1913 m. Vaižganto ir kitų jo epistolinės bendrijos narių laiškuose taip pat formuojasi ir kita kultūros darbuotojų veiklos paradigma – rinkti ir skelbti netolimos praeities dokumentus (ypač laiškus). Praeities (lietuvių tautinio sąjūdžio epochos XIX a. antrojoje pusėje) įdokumentinimas taip pat yra tarpininkavimo projektas – „vaizdų kovos dėl kultūros“ ir kultūrinių tradicijų perdavimas ateities kartoms. Laiškų naratyvas parodo, kaip Vaižgantas ir jo amžininkai kultūros darbuotojai pamažu pereina nuo tarpininkavimo

prie dokumentavimo – nuo aktyvios kultūros lauko steigties iki siekio jį išsaugoti ir puoselėti. Tokia dinamika išryškina naują sferą – kultūrinės atminties plotmę – ir yra vertintina kaip literatūros lauko dalinio autonomiškumo ženklas. Poreikis dokumentuoti tautinio atgimimo epochos laiką taip pat realizuojamas grožiniais tekstais, kuriuose neatsitiktinai į siužetą įvedamas ir epistolinis diskursas, taip patvirtinant jo reikšmę (ryškiausi atvejai – Sofijos Kymantaitės-Čiurlionienės *Šventmarė*, Vaidilutės *Tėviškė*).

Taip pat nuo 1912–1913 m. Vaižganto laiškuose esminiais tampa svarstymai apie kritikos ir literatūros būklę, parodantys, kaip steigiamos ir užimamos pozicijos literatūros lauke (dialoguose su Gira, Puida), taip pat daugėja tekstinės kritikos, kuri epistoliniame diskurse ir vėliau išlieka centrine. Epistoliniame dialoge su Puida iškelti literatūros ir kritikos diskurso vertinimo kriterijai beveik tiesiogiai atliepiami spaudoje publikuojamose recenzijose, anotacijose, kritiniuose straipsniuose. Tumo korespondencijoje su Jakštu, atvirkščiai, tekstų kritikos beveik nėra, tačiau viešajame lauke Vaižgantas aktyviai recenzuoja bei komentuoja bendradarbio tekstus. Ši ambivalencija sietina su po spaudos lotyniškaisiais rašmenimis draudimo panaikinimo ėmusia aktyvėti Vaižganto autorine savivoka ir nerealizuotu dvasininkų inteligentų kultūrinės bendrijos projektu: XIX a. pab. ir XX a. pirmajame dešimtmetyje Vaižganto rašyta Jakšto tekstų kritika laikoma bandymu įteisinti panašų *habitus* ir literatūros lauko polinkius turintį rašytoją, tačiau pasikeitus epistolinio subjekto požiūriui ir autonomiškėjant literatūros laukui, estetiką vis labiau atskiriant nuo ideologijos, intensyvus viešosios nuomonės kūrimas nutrūksta.

Vėlyvuuju Vaižganto gyvenimo laikotarpiu epistolinė komunikacija nebėra tokia svarbi kultūrinės bendrijos steigties ir palaikymo organizacinė forma, nes šias funkcijas perima kitos terpės bei institucijos, tačiau bendravimas laiškais tęsiasi. XX a. 3-iojo ir 4-ojo dešimtmečio Vaižganto korespondentai dažniausiai į jį kreipiasi kaip į kritikos autoritetą bei viešąją figūrą, prašydami pakomentuoti, įvertinti, pakritikuoti savus tekstus, taip pat gausu laiškų, siunčiamų norint išreikšti dėkingumą, susižavėjimą Vaižganto veikla ar grožiniais tekstais. Būdinga, kad šie epistoliniai tekstai įsteigia vienakryptį ryšį, ir nors Vaižgantas į juos dažnai atsakydavęs, dialogai nesiklostė. Tačiau tarp vėlyvesniojo laikotarpio laiškų esama ir kelių taip pat kritikos santykiu grįstų intensyvesnių susirašinėjimų – su Giedriumi, Grigoniū, Orintaite. Šiuose dialoguose Vaižgantas veikia kaip autoritetas, išsamesnę kritiką autorių tekstams rašantis patarėjas-pagalbininkas.

Laiškuose drauge su veikimo kultūros lauke projektais plėtojasi ryški autorinės savivokos linija, neatsiejama ir nuo viešojo „aš“ vaidmenų. Autorinė savivoka stiprėja aptariant savų tekstų publikavimo ir leidybos siužetus (pradedant 1905 m., ryškiausiai – 1912–1913 metais), nors greta autoriaus tapatybės prisiėmimo dažna ir kituose Vaižganto tekstuose plėtojama kūrėjo padėties dviprasmybė (buvimas rašytoju, bet neišsitemimas šioje pozicijoje). Ši „nepakeliama įtampa“, kurią Tumas neretai bando išspręsti apibrėždamas savo tekstus kaip dokumentiškus, per mažai literatūriškus ir pernelyg autobiografiškus, iš dalies gali būti paaiškinta autoriaus *habitus*, tačiau taip pat klostosi susidūrus autoriaus ir tarpininko pozicijoms. Pirmiausia kultūros lauke tapęs tarpininku ir kritiku, rašytoju Vaižgantas pripažįstamas kur kas vėliau (iš esmės – tik pasirodžius *Pragiedruliams*), taigi įsisavintas ir įgyvendintas tarpininko modelis stiprina autorinės savivokos dviprasmiškumą ir autoriaus paratopinę būklę.

Autorinė savivoka vyksta keliais etapais: nuo autoriaus tapatybės prisiėmimo (daugiausia susirašinėjime su Gira ir Jakštu, 1912–1913 m.) iki jos interiorizavimo, tiesiogiai sietino su *Pragiedruliais* (epistolinis ryšys su Putinu ir Grigoniū, 1918–1925 m.) bei retrospektyvaus reflektavimo (susirašinėjime su Dobilu, taip pat būdingo *Laiškuose Klimams*, 1926–1932 m.). Epistoliniame diskurse formuojamos ir prisiimamos vertės nėra imanentiškos šiam diskursui, panašios savivokos kryptys fiksuojamos ir grožinėje literatūroje bei kritikoje. Tačiau epistolinė aplinka suintensyvina šią savikūros formą dėl aktyvaus adresato dalyvavimo epistolinių tekstų rašymo procese: santykiyje „tarp darbo ir draugystės“ epistolinis subjektas gali įžodinti savąją „dvasinę savityrą“ (dažniausiai per „išpažintinį“ režimą) ir prisiimti autorinę tapatybę.

Laiškų tekstualumas susijęs su jais perduodamomis reikšmėmis bei kultūros lauko formavimo(si) procesais, o rašto vertingumo vienijamoje Vaižganto epistolinėje bendrijoje epistoliniai tekstai buvo ir savotiškomis rašymo pratybomis bei atliko *pratinimosi rašyti* funkciją. Laiškų tekstinis ir komunikacinis specifiškumas įgalina jausmų ir nuostatų įžodinimą santykiyje su adresatu, o Vaižgantas – svarbus „laiškų rašytojas“ – kaip tik steigė tokį abipusiškumą, tekstinius ir idėjinius mainus kaip geidžiamą kultūros veikėjų darbuotės projektą. Analizuojant laiškų raišką, pastebėta, kad ekspresijos sutankėjimai parodo ryšių intensyvumą ir plėtojamų temų aktualumą epistoliniams subjektams bei padeda išskirti svarbiausias tekstines dominantes: spaudos darbą, literatūros kritikos klausimus, vėlesnėje korespondencijoje – autorinės savivokos

problemas. Tipologiškai Vaižganto laiškam būdingas neutralusis, nulinis erdvėlaikis – tuomet šie tekstai dažniausiai laikytini „reikalų raštais“, juose vyrauja žinių sklaidos funkcija. Intensyvėjant epistoliniams ryšiams, klostosi „išpažintinis“ kalbėjimas, kuriam būdinga didesnė ekspresija ir savirefleksija. Laiško stilistikos kaita nuo epistolinėje komunikacijoje su kunigais literatais dominavusių „reikalų raštų“, disertacijoje vadintų „kronikomis“, iki išpažintinio kalbėjimo – pirmasis tekstinio režimo pakitimas, susiklostantis įsiužetinus epistolinius santykius.

Pripratus rašyti ir autonomiškėjant literatūros laukui, fiksuojamas palaipsnis prie literatūrinio režimo, fiktyvumo artėjantis Vaižganto epistolinio subjekto sakymo būdas, vėliau raiškiausiai išpildomas *Laiškuose Klimams*. Šis literatūriškesnis epistolinių tekstų tipas anksčiausiai pasirodo laiškuose Pleirytei: jis grįstas karnavališkumo poetika ir kūniška, „šturkščia“ leksika sukuriama epistoliniu pasirodymu. Karnavalinis laiškų stilius būdingas artimo, empatiško ryšio sukurtoje aplinkoje, tačiau šis kūniško epistolinio subjekto karnavališkumas kyta kaip opozicija socialinėms (lyčių santykių, mandagumo) konvencijoms bei kaip priešprieša perdėtam dvasingumui (idealistiškumui, jausmingumui ir pan.). Šią stilistiką galima traktuoti ir kaip autorinės raiškos bruožą, nes juo pasižymi kitų žanrų Vaižganto tekstai, kuriuose asmens gaivališkumas, „natūralumas“ sukuriama kūniškąja vaizdinija. Esminga, kad kai kurie epistolinių tekstų motyvai, ypač su kultūros natūralumu, organicistiniu kultūros modeliu susiję įvaizdžiai – „slieko“ veikimo modelis, mielių raugimas, sėtrijimas – beveik identiška išraiška Vaižganto grožiniuose ar publicistiniuose tekstuose.

Pasitelkus kūniškąją ir karnavališkąją poetiką, epistolinėje aplinkoje modeliuojami ir epistolinio subjekto santykiai su adresatu bei literatūros lauku: reaguodamas į kultūros lauko dalyvių „dvasingumo pretenzijas“, kultūrinius ir estetinius skolinius, idealistinius projektus, Vaižgantas kasdieniškais ir kūniškais vaizdiniais sukuria ypatingą individualios saviraiškos terpę bei įtvirtina *bio/grafijos* paradigmą, išryškinančią įtampą tarp gyvenimo (*bios* sferos, kūniškumo, „natūralumo“) ir rašymo (*grafijos*). Nuo XX a. 1-ojo dešimtmečio vidurio Vaižganto tekstuose atsirandantis *bios* ir *grafijos* sričių susidūrimas gali būti laikomas ankstyvu literatūros modernėjimo ženklu, autorinės savivokos „nepakeliamos įtampos“ išraiška.

Laiškuose Klimams – viename leidinyje išleistoje asmeninėje korespondencijoje su giminėmis – vyrauja epistoliniai pasirodymai ir pastebimas

epistolinio diskurso pokytis nuo veiklos iki saviraiškos subjekto. *Laiškų Klimams* tekstualumo tyrimas atskleidė skirtingas epistolinio subjekto „kaukes“, dažniausiai susiklostančias per kūniškąją liniją sukonstruojamoje karnavališkoje aplinkoje. Nors šeimyninė korespondencija yra privati ir joje gausiai vartojami realiojo pasaulio žymikliai, epistolinis subjektas beveik visuomet veikia *atskirame pasaulyje*, išryškėjančiame dėl ypatingu peizažiniu erdvėlaikiu ir kūniškaisiais vaizdiniais sukurtos distancijos. Šis *atskiras pasaulis* leidžia epistoliniam subjektui reflektuoti kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo aktualijas bei apsvarstyti savo susikurtą „vardą“ per ironijos, humoro, žaidimo logiką ir priartinti laišką prie fiktyvaus teksto. Pakitusi epistolinio diskurso raiška leidžia spręsti apie pakitusią laiškų funkciją 3-iajame XX a. dešimtmetyje. Ji aiškiai išsiskiria Vaižganto *Laiškuose Klimams*, bet manytina, kad yra susijusi apskritai su viešosios ir privačiosios sferų atsiskyrimu, patvirtinančiu kultūros bei literatūros lauko autonomiškėjimo situaciją.

Disertacijoje formuluota mintis, kad Vaižganto epistolinis diskursas yra susijęs su literatūros lauko mobilumu ir autonomiškėjimu bei metonimiškai reprezentuoja esminius jame vykusius procesus pasitvirtina, nes epistolinėje bendrijoje formuluotos vertės ir bendravimo modeliai (pavyzdžiui, perėjimas nuo tarpininkavimo prie dokumentavimo, nuo dovanos santykiu grįstos kultūrinės komunikacijos prie profesionalesnės „rinkos“) būdingi daugeliui Tumo korespondentų, o pastarieji sudarė nemažą to meto kultūros lauko dalį. Svarbus teiginį patvirtinantis argumentas yra tai, kad Vaižganto ir jo amžininkų grožiniuose tekstuose reflektuojamas kultūros laukas reprezentuojamas ryškinant tuos pačius modelius, kurie vyravo ir jo korespondencijoje. Nors lietuvių „literatūrinio gyvenimo“ suaktyvėjimą ir literatūros savarankiškėjimą tyrėjai dažniausiai fiksuoja tarpukariu, disertacijoje epistolinio diskurso tyrimu parodoma, kad literatūros laukas autonomiškėti pradėjo išsyk po spaudos lotyniškaisiais rašmenimis draudimo panaikinimo, o epistolinė komunikacija aktyviai dalyvavo literatūros bei kritikos apibrėžties ir, savo ruožtu, lauko autonomiškėjimo procesuose.

Publications on the Subject of the Dissertation

Mokslo straipsniai disertacijos tema

1. „Introduction: Reshaping the Boundaries of the Epistolary Discourse“, in: *Reshaping the Boundaries of the Epistolary Discourse*: eBook, edited by Aistė Kučinskienė, Oxford: Inter-Disciplinary Press, 2016, p. viii–xvi. ISBN: 978-1-84888-369-7.
2. „Epistolary Discourse in Lithuanian Literary Field: a Strategy of Analysis“, in: *Reshaping the Boundaries of the Epistolary Discourse*: eBook, edited by Aistė Kučinskienė, Oxford: Inter-Disciplinary Press, 2016, p. 23–31. ISBN: 978-1-84888-369-7.
3. „Vaižganto laišakai ir kultūrinės produkcijos laukas“, in: *Sugrižtantis Juozas Tumo-Vaižgantas: nekintanti vertybių hierarchija*. Mokslinės konferencijos medžiaga, parengė Raminta Antanaitienė, Kaunas: Maironio lietuvių literatūros muziejus, 2014, p. 17–22. ISBN: 978-9955-711-19-3.
4. „Documents or Literary Texts? Changing Attitudes Toward Publishing Writers’ Letters in Lithuania“, *Lituanus. Lithuanian Quarterly Journal of Arts and Sciences*, 2013, vol 59:4, p. 34–50. ISSN: 0024-5089.
5. „Kas (su)kūrė Vaižgantą? Autoriaus figūros interpretacijų apžvalga“, *Colloquia*, 2013, nr. 30, p. 16–33. ISSN: 1822-3737.
6. „Epistolinių tekstų leidimas Lietuvoje: teorija ir praktika. Juozo Tumo-Vaižganto atvejis“, *LKMA metraštis XXXVI*, 2012, p. 43–66. ISSN: 1392-0502.
7. „Ne-laiškas apie laiškus: kaip skaityti epistolinius tekstus?“, *Naujasis Židinys-Aidai*, 2011, nr. 8, p. 549–556. ISSN: 1392-6845.

Conference Papers on the Subject of the Dissertation

Mokslinėse konferencijose skaityti pranešimai disertacijos tema

1. „Epistolary Discourse in Lithuanian Literary Field: a Strategy of Analysis“. Tarptautinė mokslinė konferencija „Letters and Letter Writing 2“, Global Network *Interdisciplinary.Net*, Lisabona (Portugalija), 2015-03-22–2015-03-24.

2. „Epistolinių tekstų tyrimo strategijos pasiūlymas ir pritaikymas Juozo Tumo-Vaižganto korespondencijai“. Tarptautinė mokslinė konferencija „Laiškas kultūroje ir literatūroje“, Lietuvos lyginamosios literatūros asociacija ir Lietuvos edukologijos universitetas, Vilnius, 2014-09-27.
3. „Vaižganto laiškai ir kultūrinės produkcijos laukas“. Mokslinė konferencija „Sugrįžtantis Juozas Tumas-Vaižgantas: nekintanti vertybių hierarchija“, Maironio lietuvių literatūros muziejus, Kaunas, 2014-09-25.
4. „Maironis, Jakštas, Vaižgantas – MDT agentai?“. Vasaros seminaras „Literatūros salos VII“, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas ir VU Lietuvių literatūros katedra, 2012-07-24.
5. „Rašytojų laiškai: tyrimo galimybės ir perspektyvos“. Mokslinė konferencija „Doktorantų agora: tekstų analizės labirintai“, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas ir Vilniaus universitetas, 2012-05-18.

Aistė Kučinskienė (g. 1988) 2009 m. Vilniaus universitete baigė lietuvių filologijos ir užsienio kalbos (ispanų) bakalauro studijas. 2011 m. Vilniaus universitete įgijo Intermedialiujų literatūros studijų magistro kvalifikacinį laipsnį. 2011–2015 m. studijavo jungtinėje Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto bei Vilniaus universiteto doktorantūroje. Gavusi Robert Anderson Research Charitable Trust fondo paramą, 2013 m. rugpjūčio mėnesį stažavosi Londone. Nuo 2010 m. dėsto Vilniaus universiteto Filologijos fakultete ir Užsienio kalbų institute ispanų kalbą, ispanų literatūrą bei vertimą.

Aistė Kučinskienė (born in 1988) graduated from Vilnius University in 2009 with a BA degree in Lithuanian Philology and Foreign Language (Spanish). She continued studying at Vilnius University and graduated with a MA degree in Literary Studies in Intermediality in 2011. Her PhD studies at the Institute of Lithuanian Literature and Folklore and Vilnius University started in the same year and were finished in 2015. In 2013 she received a scholarship from Robert Anderson Research Charitable Trust Fund and spent a month researching in London. From 2010 she is working at the Faculty of Philology and Institute of Foreign Languages (both at Vilnius University), giving lectures of Spanish language, Spanish literature and translation.